

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ
YAYINLARINDAN**

**ALMAN DİLİ
VE
EDEBİYATI
DERGİSİ
XIX**

STUDIEN ZUR DEUTSCHEN SPRACHE UND LITERATUR

**Herausgegeben von der
Abteilung für deutsche Sprache und Literatur
an der Philosophischen Fakultät
der Universität Istanbul**

İSTANBUL - 2007

ALMAN DİLİ VE EDEBİYATI DERGİSİ 19/2007
STUDIEN ZUR DEUTSCHEN SPRACHE UND LITERATUR 19/2007
Yılda bir sayı yayınlanır

Yayın Kurulu:

Prof. Dr. Güler Çelgin, Prof. Dr. Nilüfer Kuruyazıcı (Yazı İşleri Sorumlusu),
Prof. Dr. Şeyda Ozil, Doç. Dr. Mahmut Karakuş, Doç. Dr. Canan Şenöz-Ayata,
Yard. Doç. Dr. Meral Oraliş, Yard. Doç. Dr. Ersel Kayaoğlu

Kapak Tasarımı:
İlğaz Kuruyazıcı

ALMAN DİLİ VE EDEBİYATI DERGİSİ
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nın yayın organıdır.

ALMAN DİLİ VE EDEBİYATI DERGİSİ
hakemli bir dergidir.

Hakemler:

Prof. Dr. Gürsel Aytaç, Prof. Dr. Manfred Durzak, Prof. Dr. Kasım Eğit,
Prof. Dr. İbrahim İlkhan, Prof. Dr. Wolf König, Prof. Dr. Onur Bilge Kula,
Prof. Dr. Turgay Kurultay, Prof. Dr. Nilüfer Kuruyazıcı, Prof. Dr. Norbert Mecklenburg, Prof. Dr.
Güler Mungan, Prof. Dr. Şeyda Ozil, Prof. Dr. Yılmaz Özbek, Prof. Dr. Yüksel Özoğuz, Prof. Dr.
Tülin Polat, Prof. Dr. Nuran Özyer, Prof. Dr. Hüseyin Salihoğlu, Prof. Dr. Şârâ Sayın, Prof. Dr.
Nilüfer Tapan, Prof. Dr. Vural Ülkü, Prof. Dr. Süleyman Yıldız, Prof. Dr. Semahat Yüksel, Prof.
Dr. Acar Sevim, Prof. Dr. Nazan Aksoy, Prof. Dr. Esra Melikoğlu, Prof. Dr. Zeynep Ergun, Prof.
Dr. Yadiğar Eğit, Prof. Dr. Gertrude Durusoy, Prof. Dr. Nevzat Kaya, Prof. Dr. Dikmen Gürün,
Prof. Dr. Cemal Yıldız, Prof. Dr. Zeynep Sayın-Balıkçoğlu, Doç. Dr. Nergis Daş-Pamukoğlu

Dergiye ürün göndermek ya da dergi istemek için:

<http://www.istanbul.edu.tr/edebiyat/edebiyat/dekanlik/dergi/ad/dergi.htm>

elektronik posta: almandil@istanbul.edu.tr

İÇİNDEKİLER

THEMENTEIL:

Interkulturelle Textvergleiche

Canan Şenöz Ayata

**Einstieg in den Thementeil:
Interkulturelle Textvergleiche**

1 - 3

Canan Şenöz Ayata

**Der Beitrag interkultureller Vergleiche zur Produktion
von Wissenschaftstexten und die Darstellung eines
textlinguistischen Analysemodells zum Textvergleich**

5 - 26

Sakine Eruz

**Rechtstexte aus der textlinguistischen Perspektive am
Beispiel der Ehescheidungsurteile in dem Sprachpaar
Türkisch-Deutsch**

27 - 48

Anna Breilkopf

**Involvement im mündlichen wissenschaftlichen Diskurs:
Deutsche und russische Tagungsvorträge kontrastiv**

49 - 82

Karl Esselborn
**Andere Reisen in der deutschsprachigen
Gegenwartsliteratur**
83 - 97

Manfred Durzak
**Zweimal Deutsch-Südwestafrika. Uwe Timms Roman
„Morenga“ und Gerhard Seyfrieds Roman „Herero“**
99 - 110

Nilüfer Kuruyazıcı:
**Eine Grosstadt Im Dialog Der Kulturen
(dargestellt an unterschiedlichen literarischen Bildern
der Stadt Istanbul)**
111 - 124

Meral Oraliş
**Külkedisinin Cennet Bahçesi ya da Effi Briest'in
Toplumsal Cinsiyeti Nasıl Kodlandı?**
125 - 137

Mahmut Karakuş
**Selim Özdogans Die Tochter des Schmieds:
Möglichkeiten der Selbstverwirklichung der Frauen**
139 - 153

Michael Hofmann
**Güls Welt. Erzählen und Modernisierung in Selim
Özdogans „Die Tochter des Schmieds“**
155 - 168

Peter Auer
**Die Verdichtung der konditionalen Hypotaxe im
gesprochenen Deutsch**
169 - 186

Hülya Bilen
**Einführungsseminar ins Schreiben oder der Versuch
Grammatik, Texterschließung und Textproduktion unter
einen Hut zu bringen!**
187 - 201

Lale Dayıoğlu
Walter Benjamin'in Dil Felsefesi Üzerine
203 - 211

TANITMALAR

Michael Hofmann
Box-Reportage, Schelmenroman, Geschichte der Türken.
215 - 219

Yeşim Tükel-Kılıç
A. Stukenbrock Sprachnationalismus
221 - 222

Esmâ Tezcan
**Workshop: "Arbeit mit wissenschaftlichen Texten" İstanbul Goethe
Enstitüsü, 01 - 02 Aralık 2006 "Bilimsel Metin Denildiğinde. . ."**
223 - 226

Sunuş

Yazılı ve yazılı olmayan dilde sıkça ürettiğimiz ya da tükettiğimiz „metin“ bu sayımızdaki dosya konumuz. Metin, Latince *textus* sözcüğüyle karşılanagelen bir kavram olup bir yapıya ve dokuya işaret etmekte. Biz de bu özelliğini ön planda tutarak metinlerin yapısının, kurgusunun çözümlenmesi, üretilmesi üzerine hazırlanmış kuramsal ve karşılaştırmalı yazıların dergimizin bu sayısındaki dosya konusuna uygun düşeceğini düşündük.

Bu sayımızdaki edebiyat araştırmalarında çıkış noktaları aynı, bakış açıları ve yaklaşımları ayrı ikiz metinlere yer verdik. Bunlardan ilki yabancıyla karşılaşma ve seyahat edebiyatı bağlamında kaleme alınmış iki ayrı çalışma: *Andere Reisen in der deutschsprachigen Gegenwartsliteratur* adlı yazısıyla Karl Esselborn Almanca kaleme alınmış seyahat edebiyatı kapsamındaki metinlere kültürlerarası bir bakış açısıyla irdeliyor. Manfred Durzak ise *Zweimal Deutsch-Südwestafrika. Uwe Timms Roman „Morenga“ und Gerhard Seyfrieds Roman „Herero“* yazısında farklı zamanlarda yayınlanmış iki romanı karşılaştırıyor. Uwe Timm’in Güneybatı Afrika kabilelerinden Hotantolar ve Hereroların sömürgecilerle karşılaşmasını konu alan *Morenga* romanı 1978 yılında yayınlanmakla birlikte, bu kabilelerin Alman sömürgecilere karşı direniş göstermelerinin yüzüncü yılı olması nedeniyle Almanya için hâlâ güncelliğini koruyan bir yapıt. Durzak, *Morenga*’yı, yine aynı sorunsalın çerçevesinde Carl Ettmann adlı bir kartografin Afrika’da yaşadığı aşkı konu alan Gerhard Seyfried’in *Herero* adlı romanlarıyla karşılaştırıyor.

Mekânın romanlardaki işlevini makro ve mikro düzeyde irdeleyen ve anlam oluşturucu yanını ön plana çıkartan diğer iki çalışmadan biri Nilüfer Kuruyazıcı’nın *Eine Grosstadt Im Dialog Der Kulturen (dargestellt an unterschiedlichen literarischen Bildern der Stadt Istanbul)* adlı çalışması. Çokkültürlü bir kent olan İstanbul’un sahne olduğu yazınsal metinler karşılaştırılıyor bu yazıda da. Orhan Pamuk ve Emine Sevgi Özdamar gibi yazarların kendi kentlerini yazınsal düzeyde nasıl yeniden anlamlandırdıkları araştırılıyor. Kent mekânından uzaklaşıp bir insanın varoluşunu belirleyen ev mekânına yakınlaşan bir başka yazıysa Meral Oralış’in *Külkedisinin Cennet*

Bahçesi ya da Effi Briest'in Toplumsal Cinsiyeti Nasıl Kodlandı? adlı yazısı. Theodor Fontane'nin *Effi Briest* adlı yapıtında kadının toplumsal cinsiyetinin yaşadığı mekânla olan ilişkisi sorgulanıyor. Bu bağlamda kadın bedeninin, toplumsal kimliğinin konumlandırılmasında mekânın inşası ve bu mekânla 'ötekileştirilmiş' kadının varoluş koşullarının yeniden kurgulanışı araştırılıyor.

Selim Özdoğan'ın masalsı ve yalın bir dille kaleme aldığı romanı *Die Tochter des Schmiedes* Türkiye'nin 40'lı 50'li yıllardaki tarihsel ve toplumsal koşullarında bir baba-kız ilişkisini kendine konu alır. Roman kişisi Gül'ün geleneksel dünya ile günümüz dünyası, seçim yapmak zorunda kalmak ve mutluluk arasındaki hesaplaşmalarına Mahmut Karakuş *Selim Özdogans Die Tochter des Schmieds: Möglichkeiten der Selbstverwirklichung der Frauen* ve Michael Hofmann *Güls Welt. Erzählen und Modernisierung in Selim Özdogans Die Tochter des Schmieds* "adlı yazılarında ele alırlar. İki farklı ülkeden, iki ayrı araştırmacının birbirinden farklı zamanlarda yazdıkları metinlerini bu sayımızda yanyana sunuyoruz.

Peter Auer *Die Verdichtung der konditionalen Hypotaxe im gesprochenen Deutsch* adlı yazısında sözlü ve yazılı dilde koşul cümlelerini yapısal ve anlamsal düzlemde inceliyor. Hülya Bilen *Einführungsseminars ins Schreiben oder der Versuch Grammatik, Texterschließung und Textproduktion unter einen Hut zu bringen!* adlı yazısında metin çözümlenmesi ve metin üretme konusunda yaptığı uygulamalı çalışmalardan yola çıkarak Almanca metinlerle akademik düzeyde ne tür çalışmalar yapılabileceğine ilişkin bir öneri çalışma sunuyor.

Bu sayımızdan başlayarak Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında yüksek lisans ve doktora çalışması yapan genç araştırmacıların yazılarına da yer vermeyi düşünüyoruz. Bu yazılardan biri Lale Dayıoğlu'nun *Walter Benjamin'in Dil Felsefesi Üzerine* adlı çalışması. Dayıoğlu Benjamin'in dil üzerine görüşlerini kendi dönemindeki etkileşimleri de göz önünde bulundurarak, yeniden okuyup bize aktarıyor.

Tanıtmalar bölümünde Michael Hofmann Thorsten Becker'in *Sieger nach Punkten* adlı romanını tanıtıyor. Yeşim Tükel-Kılıç ise Anja Stukenbrock'un Alman milliyetçiliğinin kökenlerini "dilsel milliyetçilik" kavramı ekseninde tartıştığı *Sprachnationalismus* kitabını tanıtıyor. Yukarıda sözünü ettiğimiz bir diğer öğrencimiz olan Esmâ Tezcan da Goethe Enstitüsünde Prof. Dr. Şeyda Ozil ve Doç. Dr. Canan Şenöz-Ayata'nın düzenledikleri *Arbeit mit wissenschaftlichen Texten* başlıklı semineri anlatıyor.

「THEMENTEIL :

Interkulturelle Textvergleiche」